

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

559 ק"פ 090 תשפ"ב ע"פ ח"י י"א ע"פ ח"י י"א
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

הנושא: שבת קודש – זכר ליציאת מצרים

והנה בשבת קודש זוכה להשלים עם יצרו הרע ולהגיע לבחינת "עבודת מתנה", וכמו שכתב בספה"ק פרי צדיק (ויקהל אות י"א) וז"ל: ובשבת על ידי שמירת שבת משומר מן העבירה וניצול מקטרוג היצר וכו'. ע"כ (וכ"כ בפרשת תולדות אות י'. ובפרשת תרומה אות ג' ובשבת הגדולת אות ד' עיי"ש).

וכתב בספר מנוחה וקדושה (שער יחוד המעשה סימן י"ז) וז"ל: שמירת שבת בכל פרטיו, אפילו עובד עבודת כוכבים כאנוש - מוחלין לו, מטעם שממשיך על עצמו הנשמה הקדושה, והיא מבערת טומאת גופו, ומקדשת אותו מכף רגלו עד קדקדו. עכ"ל.

וכתב רבינו יוסף חיים ז"ע בספרו בן איש חי (פרשת תצוה): שתים אלו, התורה והשבת, נותנים קדושה עצמית לישראל יותר מכל שאר מצוות. עכ"ל. וכן כתב הפלא יועץ (עוד קדושה) וז"ל: ואם בכל המצוות שורה קדושה על האדם, על אחת כמה וכמה בשמירת שבת, שהוא תחילה למקראי קודש. עכ"ל.

מטעם זה אין צורך להניח תפלין בשבת קודש, כי כתב בזוה"ק (רעיא מהימנא פרשת פינחס דף רלח.), שהתפלין של יד ושל ראש, הם כבלי ברזל ליצר הרע, שממעטים את כוחו מיעוט אחר מיעוט. כיעור"ש. אם כן בשבת שאין בו יצר הרע, אין בו חיוב לבישת תפלין.

ולפי זה יש לנו טעם חדש לנוהגים ללבוש בגדי לבן ביום השבת [כתב בספר פרי עץ חיים (שער השבת פ"ד), ז"ל: "וצריך שילבוש בכל שבת בגדים לבנים". וכן כתב בשער הכוונות (דרושי סדר שבת דרוש א' ענין קבלת שבת), וז"ל: "גם צריך האדם ללבוש בגדי לבן ולא של צבעים אחרים. וקבלתי ממורי ז"ל, שכפי הצבע וגוון המלבושים שלובש האדם ביום שבת בעולם הזה, כן ממש יתלבש האדם בעולם הבא אחר פטירתו תמיד ביום השבת. וא"ל, כי בקבלת שבת פעם אחת נתגלה אליו נשמת חכם אחד שנפטר בימיו וראהו לובש שחורים, ואמר לו, לפי שבעולם הזה היה לובש שחורים ביום השבת שלכך היו מענישים אותו שם להלבישו אחר פטירתו בגדים שחורים אף ביום השבת". כה"ח (סי' רס"ב ס"ק כ"ד)]. כי כתב הריטב"א (ב"ב קכא.) שטעם לבישת בגדי לבן ביום כיפור, הוא "ללמד כי יצר הרע מסולק מהם", וכיון שטעם זה שייך גם בשבת, מן הראוי ללבוש בגדי לבן.

נאמר בפרשה הקודמת פרשת ואתחנן (ה', י"ד ט"ו): "ויום השביעי שבת לה' אלהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחמורך וכל בהמתך וגרך אשר בשעריך למען ינוח עבדך ואמתך כמוך, וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויצאך ה' אלהיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה על פני צורך ה' אלהיך לעשות את יום השבת".

וצריך להבין מה הקשר בין שבת קודש ליציאת מצרים? (וכבר עמדו בזה הראשונים הרמב"ם במורה נבוכים והרמב"ן והראשית חכמה ועוד).

כתב בספה"ק אגרא דכלה (פרשת תצוה על הפסוק "וזה הדבר אשר וגו'") וז"ל: דהנה בעבודתו יתברך שמו הנה עבודת העובדים יש נקרא עבודת משא, ויש נקרא עבודת מתנה. דהנה האיש אשר לא נבדל לגמרי מחומריות העולם הזה, הנה עבודתו "עבודת משא" נקרא, כי העבודה עליו עדיין למשא, אבל עובד בעבור כי ציוהו השם יתברך. אבל מי שנבדל לגמרי מן העולם הזה, הנה גם בעולם הזה מטעימו השם יתברך מעין עולם הבא, וזה סוד "עולמך תראה בחיך" (ברכות יז.), והתענוג הגדול שבכל התענוגים הוא לו העבודה בתורה ומצוות כמו בגן עדן, וזהו נקרא "עבודת מתנה אתן את כהונתכם" (קרח י"ח, ז'). ונאמר לי משם דודי זקני סבא קדישא מהרמ"ז (- משולם זושא) זצוק"ל שאמר, שאינו מצפה לתשלום שכר על עבודתו יתברך שמו מעת שנתוודע לו וכו', רק עיקר קיווי השכר בעת שעבד כעבד נאמן אמונת אומן וזה כל האדם. עכ"ל (ועי' בספרו אגרא דפרקא אות ג' לאחר שהביא על הרה"ק רבי זושא ז"ע, מסיים: הכוונה שעל ידי הזדככות גופו הטהור ראה עין בעין אמיתות מציאותו, עם כל זה שיבח ביותר את העבודה של ימי הנעורים שהוא "עבודת משא", מה שאין כן אחר כך הוא "עבודת מתנה" מהשם יתברך ליראיו, מתיקות נעימות עריבות ידידות יוצרנו יתברך שמו. עכ"ל. ועי' משכב"ז בספרי נחלת שדה פרשת תצוה אות ט"ז).

הרי לנו כי בעבודת ה' קיימת שני סוגי עבודות, האחד "עבודת משא" והשני "עבודת מתנה". ב"עבודת משא" נתון האדם במלחמה תמידית בינו לבין יצרו הרע שמפריע לו לעשות רצון יוצרו, אולם ב"עבודת מתנה" זוכה לקיים את רצון יוצרו ללא כל קושי והפרעה מצד יצרו הרע שהשלים איתו.

ומטעם זה נהגו לברך איש את רעהו בשבת קודש בברכת "שבת שלום", ולא בברכת "שבת שמחה" כבשאר ימים טובים. ויש לומר, כי רומזים בזה על השלום שנעשה עם יצר הרע ביום שבת קודש.

וזהו הביאור: "אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם" (שבת י, ביצה טז). היינו, בשבת קודש זוכה כל יהודי לקבל מתנה משמיא, שעבודת ה' תהיה בבחינת "עבודת מתנה" ללא הפרעות מצד יצר הרע.

וכתב בספה"ק נעם אלימלך (פרשת שמות): אך הענין הוא דאיתא בזוהר הקדוש, דהצדיק נקרא שבת מחמת שיש לו בחול נשמה כשאר בני אדם בשבת. ע"כ. והיינו, כי הצדיק זוכה להכניע את יצרו וגם בימי החול הוא עובד את ה' בדרך של "עבודת מתנה".

ויבואר בזה דברי הגמרא בשבת (ק"ט): אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת ע"כ. כי יצר הרע הוא "אש", כמובא בגמרא בקידושין (פא.) בענין "רב עמרם חסידא", שהשביע את היצר הרע שיצא ממנו, נפק מיניה כי עמודא דנורא, אמר ליה: חזי דאת נורא ואנא בישראל ואנא עדיפנא מינך. ע"כ. הרי לנו כי יצר הרע הוא "אש".

ממילא בשבת קודש יצר הרע שובת, אולם המחלל שבת, הרי שהוא מבעיר את אש היצר הרע, לכן מידה כנגד מידה נענש בדליקה בביתו.

מעתה יתבאר היטב עניינה של השבת ליציאת מצרים, כי "מצרים", מסמלת את השעבוד ליצר הרע ולתאוות העולם הזה, ואילו

בשבת קודש זוכה היהודי לקבל מתנה משמיא לחירות מיצר הרע, ליציאה מ"מצרים" הפרטית שלו, ולכך השבת היא "זכר ליציאת מצרים".

בזה יבואר עוד השייכות בין שמירת שבת לארץ ישראל, שמובא במדרש (בר"ר מו, י): אם מקבלים בניך את השבת הם נכנסין לארץ, ואם לאו אינם נכנסין. ע"כ.

ויש לבאר, כי נתבאר ששבת קודש היא בחינת "מתנה", וכן ארץ ישראל היא בחינת "מתנה", כמו שמצינו ברש"י (בראשית א', א') על טענת הגויים "ליסטים אתם שכבשתם רצות שעה גויים", בני ישראל דוחים את טענתם מכח הטענה "הוא בראה ונתנה לאשר יישר בעיניו, ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". – בתורת מתנה.

ודרך הנותן מתנה כאשר רואה שהמקבל שמח במתנתו, חפץ הוא לתת לו מתנות נוספות, אולם כאשר מסרב ולא מקבל, אין ברצונו לתת לו מתנות נוספות.

לכן המקבל את מתנת השבת הוא הזוכה למתנת ארץ ישראל, ואילו המחלל שבת ודוחה את מתנת השבת, מפסיד את מתנת ארץ ישראל.

ויש לומר, כי גם מתנת ארץ ישראל היא להשיג בארץ ישראל בחינת "עבודת מתנה", כי יצר הרע בארץ

ישראל חלש יותר מאשר בחוצה לארץ. וכמו שכתב המהרש"א בנדרים (כב. ד"ה ונתן ה') וז"ל: כי היצר הרע שולט בחוצה לארץ יותר מבארץ ישראל, והכעס הוא ממידות היצה"ר וזו כוונת הכתוב "כי ידעתי את יצרו אשר הוא עושה היום בטרם אביאנו אל הארץ גו", רוצה לומר, אחר שידעתי את יצרו אשר שולט בו והוא עושה היום במדבר בטרם אביאנו גו, ואין לי לענוש אותם כ"כ, אבל בבואם לארץ ישראל אם יעשו עוד רעות כזאת, ראוי לענוש יותר אחר אשר שאין היצר שולט בהם כל כך בארץ ישראל. וק"ל. עכ"ל.

נסיים, אחר שביארנו את גודל קדושתה של שבת קודש, מעתה צריך ביאור מדוע רק מעטים הם הזוכים להרגיש את קדושתה. לעומת זאת את קדושת יום כיפור מרגישים רוב עם ישראל.

טעם הדבר מבואר בספר מנוחה וקדושה (שער התפילה הראשון סימן ו') וז"ל: והסיבה שקדושת יום הכיפורים מרגישים רוב ישראל אם הם מההולכים בתמים, וקדושת שבת אינו מורגש כי אם ליחידי סגולה. הטעם: שקדושת שבת גבוהה מאוד, תחילה למקראי קדוש, אהבה בתענוגים, לכן צריך הזדככות גדולה להשיגה. מה שאין כן יום הכיפורים שהיא אימת הדין, יראת העונש, מעלתה פחותה משל שבת ונקל לאדם להכין עצמו להיות מוכן להרגשתה. והא ראייה: שחילול יום הכיפורים בכרת, וחילול שבת בסקילה. ועוד: בתקוע שופר בראש השנה יחדו סתם ישראל וגדול זכות הרבים העושים מצוה להכין ליבם להקשיב.

ולא רבים יחכמו לחמוד ולהתאוות ביאת אמנו שבשמים, ורעותיה אחריה מובאות בשמחה להתחבר ולדור עמנו בשבת. אף שבפינו כולנו אומרים "בואי כלה בואי כלה" כמה פעמים, הלואי שימצא אמירת הלב לאחד ממאה. עכ"ל.

בס"ד

עיר וקדיש מן שמיא נחית

כי לא תשכח מפי זרעו

יצא לאור

הספר השביעי בסדרת הספרים

נחלת שבת

על התנא האלוקי

רבי שמעון בר יוחאי

א. אור פניו של רבי שמעון בר יוחאי
ב. כיצד התחבר רבי שמעון ובעו בבית המדרש?
ג. מדוע לימוד הזוהר הקדוש מסוגל לעשירות?
ד. בעלי חיים משרתים את רבי שמעון
ה. מעלת רבי כרוספדאי
ו. סוד חמורו של רבי פינחס בן יאיר
ז. מעלת וסגולת יום ל"ג בעומר

"תורתנו מגן לנו היא מאירת עינינו"
הוא ימליץ טוב בעדינו ארוננו בר יוחאי"

ניתן להשיג בטלפון:
050-4145482

